

Gürgenç / 3-nji kitap -17

Category: Kitapcy, Sözler, Taryhy proza

написано kitapcy | 25 января, 2025

Gürgenç / 3-nji kitap -17 XVII BAP

Horezmşa Alawetdin Muhammet saparda mahaly Gürgençde Terken hatyn tutuş Horezme hökmüni ýöredip, hökmürowan bolup oturdy. Onuň hökmürowanlygy diňe köşkde, ýurtda däl, maşgalanyň içinde-de duýulýardy. Gelinleri, agtyklary, beýleki garyndaşlary Terken hatynyň sesi çykan ýerde kelleleri dyzyna ýetýänçä epilip tagzym edip durýardylar. Diňe türkmen gelni Aýçeçek sähraýylygyny edip, çalarak egilip salam berýärdi. Mundan başga-da Terken hatynyň gaharyny getireni – oňa bir işi aýdanynda, ol türkmençeläp «Bolýar, enesi» diýerdi. Terken hatyn «Saňa näçe gezek aýtmaly, maňa ýöne «enesi» diýme, «Hudawendi jahan ene» diý, diýeninde Aýçeçek «Meniň o diýen sözüňize dilim gelmeýär» diýip aýtdym-a – diýip ýylgyrypdy. Onuň ýylgyranyna beter gahary gelen Terken hatyn:

– Seniň şu söze gelmeýän diliňi bir gün özüm keserin! – diýip torsaryp gidipdi. Ýene bir sapar Aýçeçek nämedir bir zat soramakçy bolup «Enesi» diýip ýüzleneninden Terken hatyn: «Gepleme, lal bol!» diýip azgyrylypdy. Aýçeçek agzyna elini basyp, yzyna öwrülip gidipdi, otagyna gelip, elini agzyndan aýranyndan pyňkyryp goýberipdi. Näme üçindir Terken hatyn gaharlansa Aýçeçegiň gülesi gelýärdi. Giň sährada erkin ösen gyzyň häsiýeti-dä. Şol günüň ertesi Horezmşa sapardan gaýtdy. Tomus aýy bolansoň gije salkynda ýol söküp gelen goşun bilen Horezmşa daň saz berende paýtagta gelip girdi. Horezmşanyň sapardan geleniniň şanyna çalnan kernaý-surnaýlaryň, deprekleriň owazy al-asmana çykyp, Gürgenjiň ilaty bilen Aýçeçegi-de ukydan oýardy. Aýçeçek oňa bipolarh dälidi. Göz açyp göreni ol bolansoň käteler ony küýseyärdi. Ol paýtagtda bolan wagtларында гünde болмаса-да, гүнаша Аýçeçegiň habaryny tutýardy, hepde-de bir gezek onuň ýanynda bolýardy. «Hudaýa şükür, ol sag-aman geldi» diýip, öz içinden gürlän Aýçeçek oňa garaşýardy. Onuň bolsa Aýçeçegiň ýanyna gelmäge diňe öýlän eli

ýetdi. Ol gapydan girenden Aýçeçek ýerinden turup, tagzym etdi-de, oňa ýylgyryp seredip duruberdi. Ol uzak saparda bolsa-da, gyzgylt öwüsýän nurana ýüzünde ýadawlyk alamaty ýokdy. Keşbine gelşip duran gara gytyk sakgaly, ösgünräk murty, ýanyp duran gözleri, başyndaky tylla jygaly sur bagana telpegi, zerbap donuň içindäki syratly kamaty her niçik aýalyň hem içini imrindirmän durmazdy. Aýçeçek hem entek beýle äre içi imrenmez ýaly ýaşdan geçenokdy. Ol Aýçeçegiň geplemän durşyny bir hili görse-de, özi soraşyp başlady:

– Aýçeçek, janyň-teniň salamatmy? Kemis zadyň ýokmy?

Aýçeçek birinji sowala ýylgyryp başyny atdy, ikinji sowala-da kellesini ýaýkady. Muhammet onuň bolşuna geň galyp:

– Men ýoklugymda diliňi kesdilermi, näme gepläňok? – diýdi. Aýçeçek dilini çykaryp görkezdi.

– Heý, samsyjak, oýun etme, geple! – diýip, şa höküm etdi. Şundan soň Aýçeçek:

– Enemiz maňa «Lal bol!» diýdi. Men onsoň nädip gepläýin-diýip ýylgyrdy. Muhammet:

– Hä, şunuň oýny bu diýsene – diýip güldi. – Näme üçin saňa lal bol diýdi, yöne ýere däldir, sebäbi bardyr.

– Sebäbi men oňa türkmençesine yöne «enesi» diýäýýän-dä.

– Ol diýeniň bolmandyr, Aýçeçek. Ol beýik aýal. Senem oňa hemmeler ýaly «Hudawendi jahan ene» diýip ýüzlenmelisiň. Düşündiň gerek?-diýdi Muhammet. Aýçeçek ýylgyryp başyny atdy.

– Hany indi diliň açylan bolsa, meniň ýoklugymda nämeler bolanyny gürrüň ber.

– Köşgiň içinde bolan üýtgeşik zat ýok, şahym. Daşardaky ýagdaýlary Jelaleddinden sorap durdum. Olam «Hemme zat gowy eje» diýýär.

Jelaleddiniň ady tutulandan Muhammediň ýüzi açylyp:

– Jelaleddin meni garşy alanlaryň öň hatarynda duran eken, ylgap gelip ilkinji bolup görüşdi. Tüweleme, ogluň gün-günden görke-kamata gelip barýar – diýdi. Soňra Aýçeçege syrly gülümjiräp:

-Ýeňiş bilen gelenimiziň şanyna agşam meýlis guralýar. Meýlisden irräk çykyp gelerin, garaş. Seni juda küýsedim.

– Ýanyňyz bilen mendenem ýaş, bir däl, iki aýalyňyzy hem alyp

gitdiňiz-ä. Meni küýsärlik bolan däldir-le – diýip, Aýçeçek kinaýa bilen gülümjiredi.

-Ten başga, köňül başga, Aýçeçegim. Meniň köňlümde hemişe sensiň, başgasy дәl. Galanyny gelenimden soň gepleşeris. Men gelýänçäm içiňi gysdyрман otur – diýip, gülüp çykyp gitdi.

Aýçeçek gelin bolup köşge düşeninde, Muhammedi halap baranam bolsa, ilki juda içi gysdy, köp wagta çenli köşk durmuşy bilen öwrenişip bilmän gynandy. Alla berip, ogul perzendi – Jelaleddin dünýä inensoň, çaga bilen güýmenip köşeşdi. Indi bolsa gün-günden ösüp barýan oglunyň boýuna, syratyna guwanyp ýaşaýardy. Guwanmazça дәldi. Jelaletdin entek ýaş bolsa-da, erjelligi, dogry sözlüligi ene ýüregine buýsanç bagyşlaýardy. Jelaleddini okadan mugallymlary hem onuň geljekde beýik şahsyýet boljakdygyna ynanýardylar. Ýöne enesi Terken hatynyň oňa garaýşy başgaçady – ejesini ýaman göreni üçin ogluny-da halamaýardy. Köşkdäkiler Terken hatynyň özünü-de halap baranokdylar. Emma ol halasyn-halamasynlar köşgüň içki durmuşynda berk tertip-düzgün ornadypdy. Hemmeler ondan heder edýärdiler. Emma daşky tertip-düzgün berk bolsa-da, içki agzybirlik ýokdy. Horezmşanyň aýallary biri-birini gözünde oky bolsa atjakdy. Hawa-da, bir zada köp adam şärik bolsa ony agzybirlikde paýlaşyp bolýamy näme!

Bu wagta gelip, Muhammet şanyň dört şäri aýalyndan alty ogly, iki gyzy bardy. Ogullarynyň iň ulusy Jelaleddin, ondan soň Ruknetdin Gursenji, Kütbetdin Uzlagşa, Gyýasetdin Pirşa, Akşa, Ýahýa Hürşa; gyzlary Hansoltan, Aýşihan. Terken hatyn agtyklarynyň agzybirligini, biri-birine hormaty saklamaklary üçin olaryň terbiýeçileri, mugallymlary, tälimçileri bilen deň-derejede alada edýärdi. Emma özi olaryň hemmesini hem deň-derejede gowy görmeýärdi. Ýaşy taýdan üçünji ogul Uzlagşa onuň iň söýgüli agtygydy. Munuň sebäbi Uzlagşanyň ejesi onuň öz urugundandy. Şonuň üçinem söýgüli agtygyny mirasdüşer belletmegi ýüregine düwüp goýupdy. Ýüregine düwen bu işi maýyny tapyp, amala aşyrmakçydy.

Muhammet şa sapardan gelen günü-de, ertesi-de käbesiniň huzuryna baryp, saparda bolan wakalary gürrüň berdi. Ine şunda Terken hatyn Uzlagşa barada ýüregine düwen niýetini uzakdan

aýlap, diline çykardy:

– Oglum Muhammet, «Sapar-hatar» diýen gep ýöne ýere däl. Her bir saparda hatar bar. Allajanyň seniň saparlaryňy bihatar etgeý. Ýöne, oglum, şolar şunuň ýaly hatarlardan ätiýaç edip, tagtyna mirasdüşer belleýärler. Senem başyň dik wagtynda, meniň gözümiň açyklygynda mirasdüşer belläp goýsaň, zýňdan arkaýyn bolarsyň.

Muhammet ejesiniň bu gepini içinden ýaman görse-de, daşyndan bildirdi:

– Mirasdüşer bellesem, bellemesem menden soň uly oglum Jelaleddin, başy aman bolsa, oturur tagta. Menem mirasdüşer bellemesemem, ogullaryň ulusy bolanyň üçin çykdy-a tagta...

-Muhammet! – diýip, Terken hatyn gatyrganybrak seslendi.-Sen kimiň arkasyndan tagta çykanyňy gowy bilýänsiň, oglum... Diňleseň, men saňa bir ene pendini bermekçi!

– Diňleýän, kábäm, aýdyberiniň!

– Senden soň Horezminiň tagtyna çykjak adamyň arkasy daýaw bolmaly. Jelaleddiniň arkasynda töweregindäki on türkmeden başga kim bar? Eger ol tagta çykça, şolar bilen döwletiň berkararlygyny saklap biler öýdýärmiň? Bilmez! Gaýtam, öz janyny howp astynda goýar. Tagtda uzak oturtmazlar, basyp alarlar, özüniň ýaranlary bilen... Aýtmaýyn aňyrsyny. Eger Kütbeddin Uzlagşa tagta çykça, onuň arkasynda häzirki döwletiň sütüni hasaplanýan gypjaklar dur. Goşunyň aglaba bölegi hem şolardan ybarat. Arkasynda şeýle güýç bar patyşa döwleti gül ýaly dolandyraram, ösdürerem. Eger sen özüňden soň Horezminiň berkarar döwlet bolup, ýene-de giňelip, beýiklik derejesine çykmagyny isleseň, Uzlagşany mirasdüşer belle. Meniň saňa ene pendim ine şu, oglum.

Muhammet şa uzak dymyp oturdy. Ejesiniň aýdanlarynda mantyk bardy. Hakykatdan-da, Jelaleddine garanda Uzlagşanyň arkasy daýaw. Gypjaklar Jelaleddiniň janyna kast etmekleri hem mümkin. Ol şulary oýlap, ejesiniň aýdany bilen ylalaşdy:

– Bolýar, kábäm. Goý, Siziň aýdanyňyz bolsun! Men bu hakda perman bereýin. Ýöne ol men aýatda barkam, gizlin saklansyn. Eger ol häzir jar edilse, adamlar, aýratyn-da daşardaky hökümdarlar Horezmşa ýaman derde duçar bolandyr, ýakynda ölse

gerek, ýogsa entek ýaş jany barka mirasdüşer bellemezdi diýip pikir ederler.

Terken hatyn hem şa oglunyň pikiri bilen ylalaşdy. Emma bu hakdaky permany Terken hatyn gizlin saklamak üçin alyp goýsada, ol özüniň ynamdary, Horezmşanyň weziri Muhammet Salyhyň gulagyna ýetip, köşgüň içine ýaýrady. Indi onuň daşary çykmagy-da kyn däl. Aradan bir hepde geçip, Muhammet Aýçeçegiň ýanyna baranynda, ony hemişe güler ýüz bilen garşy alýan aýal, bu sapar oňa ýüzüni açmady.

– Bir hili tukat görüňäň-le, Aýçeçek? Näme boldy? – diýip, Muhammet şa aýalynyň ýüzüne dykgat bilen garady.

– Näme bolanyňy özüňiz bilýänsiňiz!

– Nämäni bilýän men? Düşündirip aýt!

Aýçeçek gönülöp däl-de, başgaçarak edip aýtdy:

– Şahym, Size Alla uzak ömür bersin! Näme beýle ýaş başyňyz barka mirasdüşer belläp ýörsüňiz?

Muhammet Aýçeçegiň näme diýjegine düşündi. Syryň açylanyna bir hili bolup, uludan demini aldy:

– Bu gepi kim aýtdy saňa? – diýip, agraslyk bilen sorady.

– Aýallaryň arasynda hyşy-wuşy gürrüň bar. Bu gep aýallaryňam gulagyna degen bolsa, ony köşkde bilmeýän adam ýokdur.

– Kim ýaýradypdyr bu gepi?

– Weziriňiz Muhammet Salyhdan eşidipdirler. Ol enemiziň ynamdar adamy. Ol aýdan bolsa anygyny bilip aýdandyr.

Muhammet şanyň weziri bilen ejesine bolan gaharyna ýüzi üýtgäp gitdi. Ol häziriň özünde baryp, olar bilen «gepleşmekçi» boldy. Ýöne hiç zat diýmän çykyp gitse Aýçeçegiň göwni synjakdygyny oýlap, bir salym maňlaýyny tutup durdy-da:

– Aýçeçek, sen maňa aýtmakçy bolan gepiňi aýtman, başga gep aýdan bolsaňam, men düşündim – diýdi. – Sen häzirden mirasdüşer bellemek hökman bolsa, näme üçin Jelaleddin duranda ondan kiçi dogany bellemeli diýip, ýokuş göreniňi bilýän. Gel, oturaly, men saňa näme üçin beýle bolanyňy sebäbini düşündireýin – diýip, Muhammet Aýçeçegiň elinden çekip ýanynda oturtdy-da, ejesiniň huzurynda bolan gürrüňi aýdyp berdi. Soňundanam şeýle diýdi:

-Men muňa diňe Jelaleddiniň janyňy howp-hatardan goramak üçin

razy boldum. Jelaleddini hemmesindenem eý görýän-ä men. Aýçeçek ärine kinaýaly seredip gülümjiredi-de:

-Uzlagşanyň ejesine-de, «Ogluňy hemmesinden gowy görenim üçin mirasdüşer belledim» diýensiňiz – diýdi. Muhammet:

– Sen günülerime jinnegem gabanjaňlygym ýok diýýädiň-ä, bar eken-ä – diýip güldi.

-Ýok, men gabanjaňlyk edip aýdamok, degişdim Size. Ýöne islendik degişmede-de hakykatyň bir uýy bolaýmagy mümkin diýýärler – diýip, Aýçeçek ýene kakdyrды.

Muhammet kellesini ýaýkap gülüp, gepi başga tarapa sowdy:

– Aýçeçek, ýaňy sen maňa Alladan uzak ömür dilediň. Alla seniň dilegiňi kabul eder. Şonuň üçin entek-entekler mirasdüşere tagt ýetmez. Soňam tagta kimiň oturjagyny Alla bilýär! Hemme zat Allanyň eradasy bilen bolýandyr, Aýçeçek!- diýip, Muhammet şa Aýçeçegi birneme köşeşdirip, çykyp gitdi.

Ol gitmekçi dälди, galmakçыды. Emma syryň açylanyna entegem köşeşmedik gahary bilen köşgüň kabulhanasyna baryp, weziri çagyrtды. Wezir Muhammet Salyh agşamdan soň çagyrylmagynyň gowulyga dældigini duýup, howatyrlanyp geldi. Tagzym edip, gol gowşuryp durды.

– Ahwallaryňyz gowumy, weziri agzam? – diýip, Horezmşa teýeneli äheň bilen sorady.

– Hudaýa şükür, Aly hezret. Siziň saýaňyzda ahwalymyzyň kemi ýok.

– Biziň saýamyzda ahwalyňyzyň kemi bolmasa-da, siz özge bir saýanyň arzuwyny edip ýören ýaly-la.

– Düşünmedim, Aly hezret, näme üçin men özge saýanyň arzuwyny edeýin?

– Onda näme Uzlagşa mirasdüşer boldy diýip, heşelle kakyp, gep ýaýradyp ýörsüň?

– Alla saklasyn, Aly hezret. Töhmete ynanmaň. Meniň özüm bu gepi aýalymdan eşitdim.

– Ine, indi düşnükli boldy. Bu gepi sen aýalyňdan däl, aýalyň senden eşidip, aýallaryň arasynda gep ýaýradypдыр. Şeýle dälmi? Hany, dogryňy aýt?! Ýogsa, häzir jellada tabşyraryn! Muhammet Salyh arkasynda Terken hatynyň durandygyna arkaýyn bolsa-da, «jellat» sözünü eşidensoň ini titräp gitdi.

Titremezçe dälidi. Patyşa emir etse, jellat äkidip, häzir kellesini alar, Terken hatyn bilmänem galar. Şu aýylganç pikir kellesine gelip, ol ýalbaryp başlady:

– Bir çemçe ganymdan geçiň, Aly hezret. Hata kylyp men...

– Saňa bu gepi aýdan – onuň entek syr saklanmalydygyny, jar edilmeli däldigini aýtmadymy?

– Aýdypdy, Aly hezret. Günä mende, meniň dilimi kesmeli.

– Boluşyň şu bolsa seniň diliňi däl, kelläňi kesmeli. Seniň başga-da käbir işleriň gulagyma degip ýör. Eger şolara delil tapsam, seni näme etmelisini özüm bilýän.

– Başga meniň namakul eden işim ýok, Aly hezret.

– Näme üçin muhtasyplary tiz-tiz çalşyryarsyň? Özüňe näme makul tarapy bar munuň?

– Gowy işlemeýänini çalşyrmaly bolýar, Aly hezret.

– Täze goýanyň gowu işleýärmä. Ýa gowuja berýärmä?

– Alla saklasyn, Aly hezret. Onuň ýaly zat etmeýän men.

– Derýanyň ikinji köprüsini abatlamak üçin hazynadan artykmaç köp pul alypsyň. Hemmesini köprüä sarpladyňmy?

– Juda düýpli abatlandy, Aly hezret. Baryp göräýiň.

– Baryp görenim üçin aýdyp duryn, saňa. Mundan beýläk hazyna el uzadanyňy bilsem menden gowulyk isleme!- diýip, Horezmşa oňa ýeser nazar bilen seretdi-de – Gaýdyber – diýdi. Wezir lam-jim, başyny egip, çykyp gitdi. Ýeke özi galan Muhammet indi bu gepi ejesi bilen nähili gepleşjegini bilmän, bir salym ýaýdandy. Oňa wezire aýdan igençli sözleri ýaly söz aýdyp bolmaýar. «Gowusy men onuň ýanyna barmaýynam, aýtmaýynam. Weziriň özi menden eşidenlerini aýdar. Menem hemişeki salama barmasam, görünmesem gahar edenime düşüner» diýip, içini gepleden Muhammet barybir köşeşmedi, gaharyny içine sygdyryp bilmän, ejesiniň huzuryna bardy. Ejesi ony hemişekisi ýaly mähirli garşylap, ýanynda oturtdy. Muhammet ýüregindäkini göni aýdyp bilmän, gepi aňyrdan aýlap başlady:

– Kábäm, maňa wezir edip, ýanyma sokan adamyňyz Muhammet Salyh gowu adam däl eken, özem haramy. Onuň gümini çekmeli.

– Haý-haý, gyzyberme, oglum! Seniň beýle gaharyňy getirer ýaly näme boldy? Näme iş edipdir ol?

– Onuň eden işlerinden özüňizem habarly bolmaly.

– Öňräk puly gowy görýärmiş diýip eşidip, gulagyny mazaly towlapdym. Beýle zat üçin başga biri bolsa gümünü çekse bolardy. Emma onuň gümünü çekseň, özüňe köp duşman artdyrarsyň. Onuň döwletde-de, goşunda-da tarapdarlary köp. Şonuň üçin oňa jeza berseň özüňe ýamanlyk etdigiň bolar, oglum.

Ejesiniň weziriň haramylygyny bilibem, onuň tarapyny çalyň oturmagy Muhammediň öňki gaharynyň üstüne gazap bolup goşuldy. Ol indi özüni saklap bilmedi:

– Onuň beýle tarapyny çalyň oturşyňyza garanda, ol Size juda gadyrdan bolsa gerek. Hatda meniň syr saklanmaly permanymy hem oňa aýdypsyňyz. Olam ony bütin köşge ýaýradypdyr. Terken hatynyň ýüzi boz-ýaz boldy.

– Ol gep seň türkmenjigiňiň gulagyna degen bolsa, seni şol küşgürüp goýberendir. Patyşa kişä aýalyň gepine gidip, gaharlanmak gelişmeýär, Muhammet.

– Aýalyň gepine gitmeli däl bolsa, men Aýçeçegiň däl, Siziň gepiňize gitmeli däl ekenim. Gizlin saklajak diýip, alyp goýlan zady, näme üçin ol nejise aýtdyňyz?

Terken hatyn Muhammediň ýüzüne bir salym müýnli nazar bilen seredip oturdy-da:

– Oglum, mendenem bir hatalyk ötdi – diýdi. – Men köşgüň içki işlerine degişli tabşyryklary ýazyp goýan kagyzymy-da seniň permanyňyň ýanynda goýan ekenim. Men bilmän oňa tabşyryk ýazylan kagyzyň ýerine permany beripdirin. Ol kagyzy açyp, göz gezdirdi-de, ýüzüme gülümjiräp seredip: «Bu başga kagyz eken» diýip gaýtaryp berdi. Şonda ýalňyşanymy bilip galdym. Oňa «Muny agzyňdan sypdyraýma» diýip, berk tabşyrypdym – diýdi. Ejesiniň ýalan gepläp oturanyna Muhammediň beter gahary geldi:

– Kábäm, Siziň aýdyşyňyz ýaly, patyşa kişä aýalyň gepine gitmek gelişmeýän bolsa, patyşanyň kăbesine-de ýalan geplemek gelişmeýär – diýdi.

– Heý sen, ak süýt beren ejeňe şeýle söz aýtmak gelişýär öýütidiňmi?! Sen gatytrak gitdiň-le, oglum.

– Gaty gitsemem, ýuwaş gitsemem, men gitdim, hoş! – diýdi-de, ýerinden tarsa turup, çykyp gitdi.

Ol bu gödek hereketiň ýaş oglanyňka meňzänini özi duýmady.

«Gahar gelende akyl gaçýar» diýenleri boldy. Ol şu gahary bilen bir hepde – ýedi gün ejesiniň huzuryna barmady, döwlet işleri bilen gümra bolup, ejesi ýadyna-da düşmedi. Emma ýedinji gün agşamdan soň düşegine geçip, adatdakysy ýaly geçeni, geljegi kellesinde aýlap ýatyrka hyýaly aýlanyp, bir hepde öň ejesi bilen bolan çaknyşygyň üstünden bardy. Ol aralarynda bolup geçen ähli gep-gürrüňleri akyl terezisinde ölçäp, seljerip gördi-de, birden ýüregine bükgüldi gitdi. Serine gelen pikir aýylgançdy. «Bu kempir näme üçin entek meniň ýaş

bolmagyma garamazdan mirasdüşer belletdikä? Kä mahal men onuň maslahatlaryny äsgermän öz bildigimi edýänligim oňa gaty ýokuş degýän bolmaga çemeli. Ol meniň mundan beýläk has özbaşdak höküm sürjegimi aňan bolmaga çemeli.. Onsoň özüne hökmürowanlyk ýetmejek bolansoň, meniň ýerime açsa aýasynda – ýumsa ýumrugynda boljak patyşa goýmak niýeti bolaýmasyn. Uzlagy adyna patyşa edip, özi hökümdarlyk sürmek islegi yokmyka? Eger şeýle islegi bar bolsa meniň ýoguma ýanman, ol islegini amala aşyryp bilmez. Şonuň üçin meni... Aý, ýok. Hiý bir ene öz dogran perzendine şeýle ýamanlygy rowa görermi? Kim bilýär. Taryhda tagt üçin ogul atasyny, atasy ogluny öldüren ýagdaýlar hem yok däl-ä...»

Muhammediň serinden geçen bu pikirler ony halys ynjalykdan aýyrady, ukysynam gaçyrady. Ol daňdana golaý biraz irkilip, hopugyp oýandy. Kellesinde ýene-de gijeki oýlaryň dowamy at salýardy. Ahyr soňunda «Men ýene-de onuň ýanyna barman ýörsem, gör, ol näme iş eder. Baraýyn, belanyň öňüni alaýyn» diýen netijä geldi. Şundan soň azan namazyny okap, ertirligi-de ejesi bilen etmekçi bolup, onuň huzuryna bardy. Salam-helikden soň Terken hatyn Muhammede kinaýaly nazar bilen seredip:

– Gaharyňy ýatyrp bildiňmi, oglum? – diýdi.

– Boljak iş bolandan soň gahardan peýda yokdugyny bildim-diýip, Muhammet aşak oturady.

-Şu bir ýönekeý zady bilmek üçin ýedi gün gerek boldumy saňa? Ejeňi didaryňa zar edip goýdyň-a, oglum – diýip, Terken hatyn enelik mähri bilen dillenen ýaly etdi.

Gijeki gorkuly pikirleriniň täsirinde ol ejesiniň mähirli

äheñine-de ynanmady. Terken hatyn onuñ gözüne eje däl-de, Ezraýyl bolup göründi. Janyñ özüne şirin bolsa Ezraýyla ýaranmaly bolýar. Şonuñ üçin Muhammet şa ömrüniñ ahyryna çenli Terken hatyna ýaranyp ýaşady. Taryhy proza